

УДК 377

ЕКООРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Ірина Дрозіч,
кандидат педагогічних наук, науковий
співробітник відділу змісту і технологій
професійної освіти Інституту професійної
освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-8881-9314>
e-mail: irina.drozich@ukr.net

Анотація. У статті розкрито сутність екоорієнтованого навчання як важливого чинника сталого професійного розвитку майбутніх фахівців. Обґрунтовано значення інтеграції екологічної складової в освітній процес закладів професійної освіти, що сприяє формуванню екологічної компетентності, відповідального ставлення до природних ресурсів та готовності до впровадження принципів сталого розвитку у професійній діяльності. Акцентовано увагу на використанні інноваційних педагогічних технологій, практикоорієнтованих підходів та міждисциплінарної інтеграції. Визначено, що екоорієнтоване навчання забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних діяти в умовах сучасних екологічних викликів і сприяти розвитку екологічно безпечного суспільства.

Ключові слова: сталий розвиток, заклади професійної освіти, екоорієнтоване навчання, екологічна компетентність, конкурентоспроможні фахівці.

ECO-ORIENTED TRAINING AS A FACTOR OF SUSTAINABLE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE SPECIALISTS

Iryna Drozich,
PhD in Pedagogical Sciences, Researcher of the
Department of Content and Technologies of
Vocational Education of the Institute of
Vocational Education of the NAES of Ukraine

Abstract. The article reveals the essence of eco-oriented education as an important factor in the sustainable professional development of future specialists. The importance of integrating the environmental component into the educational process of vocational education institutions is substantiated, which contributes to the formation of environmental competence, a responsible attitude to natural resources and readiness to implement the principles of sustainable development in professional activities. The emphasis is on the use of innovative pedagogical technologies, practice-oriented approaches and interdisciplinary integration. It has been determined that eco-oriented training provides training for competitive specialists who are able to act in the face of modern environmental challenges and contribute to the development of an environmentally safe society.

Keywords: sustainable development, vocational education institutions, eco-oriented training, ecological competence, competitive specialists.

Сучасний цивілізаційний етап характеризується вичерпанням моделі екстенсивного економічного зростання, яка ігнорувала екологічні межі планети. Перехід до парадигми сталого розвитку став не просто етичним вибором, а імперативом виживання людства.

Як зазначає Валентина Радкевич (2024), сталий розвиток є одним із ключових концептів сучасного суспільства, спрямованим на досягнення балансу між економічними, екологічними та соціальними аспектами. Освіта для сталого розвитку є динамічною концепцією, що забезпечує підготовку фахівців, здатних керуватися цими принципами у своїй професійній діяльності.

Професійна освіта, це та ланка освіти, яка найтісніше інтегрована в економіку, оскільки забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів для основних галузей виробництва – промисловості, будівництва, енергетики, транспорту тощо. Саме випускники ЗПО виконують практичні завдання, які безпосередньо впливають на ефективність економіки країни. Актуальність теми енергоефективності у ЗПО набуває особливого значення в умовах національних викликів, пов'язаних з повномасштабною війною та подальшою відбудовою України. Значні пошкодження енергетичної інфраструктури країни внаслідок ворожих обстрілів вимагають негайного та відповідального споживання електроенергії для стабілізації системи. Енергоефективність перестає бути лише питанням економічної вигоди або екологічної відповідальності, перетворюючись на критичний

елемент національної безпеки та економічної стійкості (Герлянд, et al., 2025).

У цьому контексті екоорієнтоване навчання виступає інтегративною основою підготовки фахівців, здатних не лише ефективно працювати в умовах «зеленої» економіки, а й виступати агентами змін у професійному середовищі. З огляду на це екоорієнтоване навчання у закладах професійної освіти – це цілеспрямований процес формування екологічної та енергетивної компетентностей і передбачає глибоку екологізацію всього освітнього процесу, перетворюючи екологічну відповідальність на загальнообов'язкову кваліфікаційну ознаку.

Досліджуючи екоорієнтовану підготовку фахівців будівельної галузі, Тетяна Пащенко (2025) констатує, що формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників є не лише актуальним, а й необхідним кроком у підготовці висококваліфікованих фахівців. Цей процес є визначальним для впровадження стратегії сталого (збалансованого) розвитку суспільства, яка передбачає раціональне використання природних ресурсів, зниження енергоспоживання, інтеграцію енергоефективних технологій у будівництво, а також формування екологічної відповідальності у фахівців будівельної галузі.

Підготовка кваліфікованих робітників у ЗПО здійснюється на основі СП(ПТ)О, в яких одними з ключових компетентностей є екологічна та енергоефективна компетентності. Вони включають знання: з основ енергоефективності; нормативно-правових актів у сфері енергозбереження, екології; способів енергоефективного використання матеріалів, ресурсів, та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та побуті; способів енергозаощадження на підприємстві; правил сортування сміття, утилізації відходів; основ раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; способів збереження та захисту екології в професійній діяльності та в побуті. А також уміння раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; використовувати енергоефективне устаткування; дотримуватися екологічних норм у професійній діяльності та в побуті. Екологічна та енергоефективна компетентності формуються впродовж освітньої програми в залежності від результатів навчання. Вони є невід'ємною складовою сучасної професійної освіти, а впровадження екологічних стандартів у професійну підготовку сприяє формуванню

відповідального ставлення до природних ресурсів та впровадженню принципів сталого розвитку в трудову діяльність (Radkevych et al., 2023).

Успішна екологізація професійної освіти неможлива без застосування інноваційних педагогічних технологій, що активізують когнітивну діяльність здобувачів освіти та формують відповідальне ставлення до результатів праці. Традиційні форми проведення занять замінюються інтерактивними та проєктними технологіями, які дозволяють здобувачам освіти «прожити» екологічні ситуації. Однією з найефективніших є технологія проблемного навчання. Вона передбачає використання протиріч (наприклад, між потребою в нових матеріалах та шкодою від їх виробництва) для стимулювання пошукової діяльності здобувачів освіти. Частково-пошукові та дослідницькі методи спонукають здобувачів освіти самостійно шукати шляхи зменшення використання природних ресурсів та вивчати світовий досвід утилізації відходів. Цифрові технології та штучний інтелект відкривають нові горизонти для екоорієнтованого навчання в закладах професійної освіти, трансформуючи як зміст освіти, так і підходи до підготовки майбутніх фахівців. Передусім, цифрові інструменти забезпечують доступ до актуальних знань про екологічні проблеми, сталий розвиток і «зелені» технології. Онлайн-платформи, віртуальні лабораторії та інтерактивні симуляції дозволяють здобувачам освіти моделювати реальні виробничі процеси з урахуванням екологічних факторів без шкоди для довкілля. Це сприяє формуванню екологічного мислення та відповідального ставлення до природних ресурсів. Штучний інтелект розширює можливості персоналізації навчання. Завдяки аналізу індивідуальних освітніх потреб здобувачів, системи на основі ШІ можуть адаптувати навчальний контент, пропонувати оптимальні траєкторії навчання та підбирати завдання, пов'язані з реальними екологічними викликами конкретної галузі. Важливим аспектом є також використання цифрових технологій для розвитку практичних навичок. Наприклад, застосування доповненої та віртуальної реальності дає змогу відпрацьовувати екологічно безпечні технології виробництва, управління відходами, енергоефективні рішення у змодельованому середовищі. Це дає змогу мінімізувати витрати ресурсів і підвищити безпеку освітнього процесу.

Такі підходи зумовлені потребою суспільства в реалізації стратегії сталого розвитку та необхідністю формування готовності майбутнього фахівця до дбайливого ставлення до природних ресурсів

у процесі трудової діяльності. Реалізація екоорієнтованого навчання вимагає переходу від передачі готових знань до створення умов для їх активного засвоєння та отримання практичного досвіду. Для здобувачів освіти це означає перехід від пасивного споживання інформації до активного пошуку рішень та практичного осмислення екологічних викликів у межах своєї професії.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що екоорієнтоване навчання виступає важливим чинником забезпечення сталого професійного розвитку майбутніх фахівців. Воно сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку системного мислення та готовності приймати відповідальні рішення у професійній діяльності з урахуванням принципів сталого розвитку. Інтеграція екологічної складової у зміст професійної підготовки, поєднана із використанням сучасних педагогічних, цифрових технологій та інноваційних підходів, забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах екологічних викликів і трансформацій ринку праці.

Таким чином, екоорієнтоване навчання не лише підвищує якість професійної освіти, а й формує нову парадигму підготовки кадрів, орієнтовану на гармонійне поєднання економічного розвитку, соціальної відповідальності та збереження довкілля.

Список посилань

Герлянд, Т. М., Гоменюк, Д. В., Дрозіч, І. А., Каленський, А. А., Пащенко, Т. М., & Пятничук, Т. В. (2025). *Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі: методичний посібник*. Інститут професійної освіти. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747399>

Пащенко, Т. (2025). Енергоефективна відбудова України: екоорієнтована підготовка фахівців будівельної галузі. *Професійна педагогіка*, 1(30), 61–69. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745670>

Радкевич, В. (2024). Сталий розвиток професійної освіти на основі державно-приватного партнерства. *Інноваційна професійна освіта*, 6(19), 10–32. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743536/>

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>